

Україна і світ: боротьба рейтингів і позицій

Маючи неабиякий досвід державотворення, багату історію та культуру, Україна лише частково відкривається світові, залишаючи «за лаштунками» здобутки своїх громадян, деякі природні чи історичні переваги. Не маючи можливості вільного політичного розвитку за часів існування СРСР, нашій державі й сьогодні складно утвердитися як повноцінному гравцеві на міжнародній арені, котрий мав би змогу розкритися з найвигіднішого боку. Хоча, зважаючи на величезний потенціал та нестримне бажання здобути заслужений авторитет серед інших членів світової спільноти, Україна дедалі частіше стає об'єктом різноманітних рейтингів та статистичних підрахунків, адже змушує говорити про себе на різних континентах і, до речі, в контексті чи не всіх сфер людської життєдіяльності.

12

Так, Україна, яка розташована у Східній Європі приблизно між 52° 20' та 44° 23' північної широти і 22° 5' та 41° 15' східної довготи, є найбільшою державою на континенті, адже її територія цілком розміщена в його межах та має площу 603 628 км², що становить 0,41% поверхні Землі. Географічно країна «втягнута» на 1316 км із заходу на схід та на 893 км із півночі на південь, утворюючи кордони з Росією (на сході і північному сході); Білоруссю (на півночі); Польщею, Словаччиною, Угорщиною (на заході); Румунією й Молдовою (на південному заході). Загальна протяжність лінії кордону – 6 993 км (із них сухопутної – 5 638 км). Довжина морської ділянки кордону становить 1 355 км (Чорним морем – 1 056,5 км, Азовським морем – 249,5 км; Керченською протокою – 49 км). 7% території країни вкрито водоймами. В акваторії Чорного та Азовського морів розташована виключна економічна зона України, площа якої 72 658 км². Однак історично найбільшу площу наша держава мала під час правління княгині Ольги (945–965 роки), її сина Святослава Ігоровича (965–972 роки) та онука Володимира Святославовича (980–1015 роки), коли територія Руської держави була розширена шляхом підкорення Києву сусідніх східнослов'янських, балтських та угро-фінських племен

і сягала 1,5 млн. км². У той час кордони Русі на півночі пролягали в районі Чудського озера, Фінської затоки Балтійського моря, Ладозького й Онезького озер; на заході – у верхів'ях Дністра, Західного Бугу, Німану та Західної Двіни; на півдні – біля витоків Сули, Дону, Росі й Південного Бугу; на сході – поблизу акваторії Волги та її притоки Оки.

За даними Державного комітету статистики, чисельність населення України станом на 1 листопада 2012 року становила 45 млн. 560 тис. 255 осіб (0,8% кількості жителів планети та 7,3% – Європи). Серед них: українців – 74%, росіян – 21%, євреїв – 1,5%. Окрім того, в країні проживає 400 тис. білорусів, 300 тис. молдован, 260 тис. поляків, 90 тис. татар. За прогнозами ООН, за наявної динаміки скорочення населення до 2030 року кількість українців зменшиться до 39 млн. осіб, адже в нашій державі найнижчий у світі природний приріст населення (2011 року – лише 149 тис. 57 осіб).

Українська діаспора за кордоном має найбільшу в світі кількість різних громадських об'єднань (за приблизними підрахунками – близько трьох тисяч). Найчисельнішими є осередки різного спрямування в Канаді (їх налічується близько тисячі). Авторитетною міжнародною українською організацією вважається Світовий конгрес українців (СКУ), який об'єднує близько 300 громадських організацій закордонних українців, Європейський конгрес українців (представляє інтереси українських громад у 23 країнах), Світова федерація українських жіночих організацій, а також Світова федерація українських лемківських об'єднань.

Окрім того, Україна посідає четверте місце у світі за кількістю громадян, що мають вищу освіту. Населення України належить до найосві-

ченішого, а кількість людей із вищою освітою на душу населення вища за середньоєвропейський рівень. Згідно з даними ЮНЕСКО, станом на 2010 рік на мільйон жителів в Україні припадало аж 1001–2000 наукових співробітників, проте на науку щороку виділялося лише 0,5–1% ВВП (середньосвітовий показник становить 1,7%, а, приміром, в Ізраїлі на наукові дослідження надають аж 4,8% ВВП).

Станом на 2011 рік рівень ВВП України був на 39-му місці в світі і оцінювався в 329,3 млрд. доларів США. Показник ВВП на душу населення 2011 року – 7 200 доларів США – опинився на 134-му місці у світі, хоча зростання ВВП України цього року (на 5,2%) стало найбільшим у Європі. Такий приріст ВВП дав змогу громадянам України купити на 15% товарів і послуг більше, ніж 2010 року. Проте в рейтингу європейських держав за часткою витрат на продукти харчування в структурі споживчих витрат Україна опинилася на останньому, 38-му місці, адже більш як половину зароблених коштів наші співвітчизники віддають лише за їжу.

До речі, найвідвідуваніший у світі McDonald's розташований на Київському вокзалі: 2011 року він обслужив 2 млн. 283 тис. 399 відвідувачів.

Українці – п'ята в світі нація за кількістю вживання алкоголю. У цій «естафеті» вони поступаються лише молдованам, росіянам, угорцям і чехам. Пересічний українець, старший від 15 років, випиває в середньому 15,6 л алкоголю на рік (що на 1 л більше, ніж випиває ірландець, та майже на 2 л більше, ніж споживає норвежець).

Однак, якщо взяти до уваги, що на час проголошення незалежності в Україні налічувалося 19,4 млн. голів свиней, а сьогодні – лише 7,955 млн., то середньостатистичний українець з'їдає не так і багато м'яса – лише 18 кг свинини на рік (у тому

числі з салом). Це втричі менше, ніж споживає типовий німець.

Проте за темпами поширення ВІЛ/СНІДу Україна посідає друге місце в світі після Ботсвани.

Провідне місце в народному господарстві нашої держави належить промислово-аграрному сектору, в якому використовують 1/4 усіх запасів чорнозему на планеті. Україна є найбільшим у світі виробником соняшникової олії, значним світовим виробником зерна і цукру (водночас із Францією, Німеччиною та США) та входить до сімки найбільших у світі виробників свинини та картоплі. За прогнозами футурологів, до 2050–2060 років Україна може стати найбільшим виробником продуктів харчування у світі, тоді як в АПК працюватиме лише 10% населення країни.

У надрах нашої держави міститься 5% мінерально-сировинного потенціалу світу. На її території розвідано 20 тисяч родовищ та покладів 111 видів корисних копалин, із яких 7 807 родовищ 94 видів корисних копалин мають промислове значення і враховуються Державним балансом запасів. Найбільше економічне значення мають кам'яне вугілля, нафта і газ, залізна руда, самородна сірка, кам'яна та калійна солі, нерудні будівельні матеріали, мінеральні води. За розвіданими запасами деяких корисних копалин Україна випереджає РФ, США, Велику Британію, Францію, ФРН та Канаду. Поклади ж марганцевої руди на території України є найбільшими у світі (2,3 млрд. тонн, або близько 11% світового запасу).

До речі, в Україні розташована найдовша гіпсова печера в світі – Оптимістична (розташована в Тернопільській області). У ній розвідано і закартографовано 216 км ходів, галерей і гротів на глибині 20 м, що робить її ще й найдовшою печерою Європи та другою за протяжністю на Землі (адже вона поступається лише вапняковій Мамонтовій печері довжиною 587 км у США).

Енергетичний сектор України є дванадцятим за величиною у світі. Найбільша АЕС у Європі, Запорізька, побудована в Україні. 46,4% української електроенергії надходить з атомних електростанцій, що, за інформацією МАГАТЕ, відповідає п'ятому показнику у світі.

Частка сектору транспорту та зв'язку у ВВП України 2011 року становила 11,3%. До речі, найдовший у світі тролейбусний маршрут, довжиною 86 км, прокладено саме в нашій державі – між Сімферополем та Ялтою. А станція «Арсенальна» Київського метрополітену є найглибшою в світі (105 метрів). За неофіційними даними, поблизу станції, котра була збудована 1960 року, розташовувалися секретні бункери, зведені для політичної еліти того часу.

Україна влєвно утримує четверте місце після США, Росії та Франції із понад 100 країн світу, в яких розвивається космічна галузь. А

в Стратегії розвитку космічної діяльності Європи серед країн, перспективних для співпраці з ЄС, Україна посідає третє місце після США й Росії. До складу космічної галузі України входять близько 30 підприємств, конструкторських бюро та інститутів. Українськими ракетноносіями за роки незалежності здійснено 69 пусків та виведено на орбіту більш як 130 космічних апаратів. Вважається, що один долар, укладений в аерокосмічну галузь в Україні, в підсумку дає десять, адже щорічно НКАУ укладає майже 400 контрактів, заробляючи близько 700 млн. доларів США.

До того ж українці винайшли літак із найбільшою вантажопідйомністю в світі – АН-255 «Мрія», розроблений для транспортування космічних апаратів. 2001 року «Мрія», взявши на борт вантаж вагою 253 тонни, за один політ установила більш як 124 рекорди. Крім того, український авіапроект має першість у виробництві найпотужніших літаків у світі – АН-124 «Руслан».

Згідно з рейтингом Стокгольмського міжнародного інституту досліджень проблем миру, 2011 року Україна посіла 12-те місце серед найбільших експортерів зброї. За даними інституту, найбільше зброї вона продає до Азербайджану, Грузії та Китаю. Крім цього, Україна активно експортує зброю до країн Африки – Південного Судану, Республіки Конго тощо. До речі, український «Південмаш» (м. Дніпропетровськ) виробляє найекологічніші ракетноносії у світі. З їхньою допомогою в космос відправляють комерційні вантажі в рамках міжнародного проекту «Морський старт».

За даними Міжнародного телекомунікаційного союзу, Україна на 58-му місці в світі за рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Станом на кінець 2011 року в Україні було зареєстровано близько 17 млн. користувачів Інтернет-мережею, що становило 37% населення держави та 3,2% від кількості всіх європейських користувачів Інтернету (9-те місце в Європі).

До речі, українська мова, яку вважають рідною близько 65% населення країни, належить до найпоширеніших мов світу і за кількістю носіїв посідає 26-те місце. Вона є також другою за поширеністю серед слов'янських мов після російської. Згідно з науковою працею філолога Михайла Красуського «Давність української мови» (1880 рік), «слов'їна» – першооснова багатьох мов Європи та Індії, адже вона старша, ніж латинська, грецька чи старослов'янська мови. Окрім того, українська мова вважається однією з найкращих для зізнання в коханні.

Столиця України місто Київ упевнено утримує позицію найзеленішого міста світу, на кожного мешканця якого припадає близько 20 м зелених насаджень. А в XII столітті Київ був ще й найбільшим містом Європи, у 50 разів

більшим за Лондон, у 10 – за Париж. Для порівняння: на початку XIII століття в Лондоні проживало 30 тис. осіб, а в українській столиці – 50. Німецький церковний діяч XI століття єпископ із Саксонії Титмар Мерзебургський у своїй «Хроніці» у 1012–1018 роках характеризує Київ як «велике місто, в якому більш як 400 церков, вісім ринків, незліченна кількість жителів», а німецький хроніст XI століття Адам Бременський називає його «суперником константинопольського скіпетра, найчарівнішою прикрасою Греції».

У Києві розташована найкоротша, але водночас одна з найширших і найживописніших головних вулиць у світі – Хрещатик. Її довжина становить лише 1225 м.

Однак трембіта (конічна дерев'яна труба без бокових отворів) вважається найдовшим музичним інструментом у світі, звуки якого поширюються в радіусі більш ніж десяти кілометрів. Її довжина може сягати чотирьох метрів, а діапазон – двох із половиною октав.

Людиною, котра вшанована найбільшою кількістю пам'ятників у світі, став Тарас Шевченко – геніальний український поет, мислитель і художник. Монументи на його честь зведено у 1 200 містах на всіх материках земної кулі.

До речі, найстаріша в світі мапа земної поверхні, що відома науці, була виявлена неподалік села Королеве на Закарпатті. Вік знахідки, вирізьбленої на бивні мамонта, становить близько 14,5–15 тис. років.

Історично Запорізька Січ – суспільно-політична та військово-адміністративна організація українського козацтва – по праву вважається одним із перших демократичних утворень у світі. А «Договори і Постановлення Прав і вольностей Війська Запорозького», написані 1710 року українським гетьманом Пилипом Орликом, є оригінальною пам'яткою законодавчих текстів, що вперше в історії Європи передбачали можливість створення демократичної парламентської республіки, де влада мала поділятися на три гілки – законодавчу, виконавчу й судову. З огляду на те, що у США конституція була прийнята 1787 року, а у Франції та Польщі – тільки 1791-го, цей документ можна сміливо назвати першою писаною конституцією Європи (чи й світу).

У великому спорті світові олімпіади закарбували імена стрибунів із жердиною Сергія Бубки, який установив 35 рекордів світу, та гімнастки Лариси Латиніної, котра стала володаркою 18 олімпійських медалей, що є найбільшим досягненням на олімпіадах за весь час їхнього проведення.

І ще один офіційний світовий рекорд Гіннеса: українці виготовили найбільший у світі келих для шампанського місткістю 56,25 л. Як пити шампанське з такого келиха, поки що незрозуміло, але він усе-таки найбільший, а українці – найкращі.

Юлія КЕДРОВСЬКА